

Briuselis, 2022 m. lapkričio 25 d.
(OR. en)

15222/22

LIMITE

JUSTCIV 162
FREMP 249
AUDIO 124
JAI 1551
CODEC 1836

Tarpinstitucinė byla:
2022/0117(COD)

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės
kam: Nuolatinų atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 15159/22

Dalykas: Pasiūlymas dėl direktyvos dėl asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo)
– Politiniai debatai

I. DABARTINĖ PADĖTIS

1. 2022 m. balandžio 27 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl direktyvos dėl asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo (SLAPP))¹ ir papildomą Rekomendaciją dėl žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo)².

¹ Dok. 8529/22 + ADD 1.

² Dok. C(2022) 2428 final.

2. Pasiūlymas dėl direktyvos yra viena iš Europos demokratijos veiksmų plane³ numatytų iniciatyvų, kuria siekiama stiprinti žiniasklaidos laisvę ir pliuralizmą. Jis grindžiamas SESV 81 straipsnio 2 dalies f punktu ir jame žurnalistams, žmogaus teisių gynėjams ir kitiems asmenims, aktyviai dalyvaujantiems viešuose debatuose, suteikiama tinkamų teisinių priemonių, kad jie galėtų apsisaugoti nuo ieškinių, kuriais siekiama juos įbauginti ir nutildyti. Direktyva siekiama numatyti procesines apsaugos priemones tarpvalstybinių pasekmių turinčiose civilinėse bylose.
3. Europos Parlamente už šį pasiūlymą atsakingas Teisės reikalų komitetas (JURI), o nuomonę teikiantis komitetas – Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas (LIBE). Už šį dokumentą atsakingas pranešėjas – Tiemo Wölken.
4. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nuomonę⁴ dėl šio pasiūlymo pateikė 2022 m. spalio 26 d.
5. Taryboje pasiūlymą nagrinėja Civilinės teisės klausimų darbo grupė (toliau – SLAPP darbo grupė). 2022 m. gegužės 13 d. SLAPP darbo grupės posėdyje Komisija pristatė pasiūlymą dėl Kovos su SLAPP direktyvos, pridedamą jos tarnybų darbinį dokumentą ir rekomendaciją dėl kovos su SLAPP.
6. Pasiūlymo straipsnių nagrinėjimas buvo pradėtas Prancūzijos pirmininkavimo laikotarpiu ir pirmininkaujant Čekijai buvo tęsiamas 2022 m. liepos 25 d. darbo grupės posėdyje. Siekdama palengvinti I ir II skyrių kompromisinio teksto rengimą, Komisija paskelbė neoficialų dokumentą, kuriame pateikė papildomų patikslinimų ir paaiškinimų dėl konkrečių pirmininkaujančios valstybės narės nurodytų punktų, ir jį pristatė 2022 m. rugsėjo 9 d. darbo grupės posėdyje.

³ Dok. COM(2020) 790 final.

⁴ Dok. SOC/734-EESC-2022.

7. 2022 m. spalio 10 d. SLAPP darbo grupės posėdyje pirmininkaujanti valstybė narė, glaudžiai bendradarbiaudama su Komisija, pateikė peržiūrėtą I ir II skyrių (Bendrosios nuostatos ir Bendros taisyklės dėl procesinių apsaugos priemonių) tekstą. Kompromisinis tekstas buvo aptartas dviejuose vėlesniuose darbo grupės posėdžiuose ir po jų buvo parengtos dvi peržiūrėtos redakcijos.
8. Kadangi pirmų keturių skyrių nuostatos yra labai tarpusavyje susijusios, pirmininkaujanti valstybė narė tęsė derybas dėl III ir IV skyrių (Akivaizdžiai nepagrįsto teismo proceso nutraukimas anksčiau laiko ir Teisių gynimo priemonės prieš piktnaudžiavimą teismo procesu). Pirmininkaujanti valstybė narė paskelbė neoficialų dokumentą, kuris yra pagrindas valstybių narių pasiūlymams dėl kompromisinio teksto redakcijos. Lapkričio 22 d. SLAPP darbo grupės posėdyje pirmininkaujanti valstybė narė pateikė savo pirmąjį kompromisinį pasiūlymą dėl III ir IV skyrių.
9. Nors reikia tęsti diskusijas darbo grupės lygmeniu, kad būtų atsižvelgta į valstybių narių nuomones, aštuoniuose iki šiol surengtuose šiam dokumentui skirtuose darbo grupės posėdžiuose buvo padaryta nemaža pažanga daugeliu esminių ir techninių klausimų.
10. Pirmą, kompromisiniu tekstu siekiama užtikrinti, kad direktyvos tikslas – palengvinti tarpvalstybinių pasekmių turinčių civilinių bylų nagrinėjimą siekiant apsaugoti žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus ir kitus asmenis nuo SLAPP – būtų geriau atspindėtas pasiūlymo nuostatose ir nebūtų piktnaudžiaujama, kai ieškovo reikalavimas yra teisėtas. Šiuo tikslu kompromisiniame tekste papildomai patikslinamos akivaizdžiai nepagrįstų reikalavimų ir piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų sąvokos ir tai, kad procesinės apsaugos priemonės, kuriomis gali pasinaudoti atsakovas, turėtų būti taikomos laikantis teisės į veiksmingą teisinę gynybos priemonę ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, kaip išdėstyta Chartijos 47 straipsnyje. Jame taip pat geriau apibrėžiama direktyvos subjektinė taikymo sritis: konstatuojamosiose dalyse pateikiama papildomų paaiškinimų ir pavyzdžių, susijusių su žurnalistų, žmogaus teisių gynėjų ir kitų asmenų, taip pat su visuomenės veiklos, kurioje jie gali dalyvauti, sąvokomis. Kompromisiniame tekste akcentuojama, kad tinkama apsauga nuo piktnaudžiavimo direktyvoje numatytomis priemonėmis turi būti užtikrinta suteikiant pakankamą veiksmų laisvę nacionaliniams teismams, kai jie priima sprendimus dėl tokių priemonių taikymo konkrečiais atvejais.

11. Antra, valstybės narės pareiškė susirūpinimą dėl poveikio, kurį direktyva darytų nacionalinei procesinei teisei, visų pirma baudžiamosiose bylose. Kompromisiniame tekste pirmininkaujanti valstybė narė paaiškino, kad direktyva nenustatomos taisyklės dėl baudžiamojo proceso, nes kaip teisiniu pagrindu remiamasi SESV 81 straipsnio 2 dalies f punktu.
12. Galiausiai, keletas valstybių narių pareiškė susirūpinimą dėl to, kad dėl tarpvalstybinių pasekmių turinčių bylų sąvokos apibrėžties, nustatytos Komisijos pasiūlymo antroje pastraipoje, ši sąvoka galėtų būti aiškinama plačiai. Todėl pirmininkaujanti valstybė narė pasiūlė keturis alternatyvius redakcinius variantus, susijusius su tarpvalstybinių pasekmių turinčiomis bylomis. Atsižvelgiant į tai, kad šiame etape techniniu lygmeniu nebuvo galimybės nustatyti vienos vyraujančios valstybių narių nuomonės, palankios kuriam nors iš pasiūlytų redakcinių variantų, tarpvalstybinių pasekmių klausimas tebėra sprendtinas darbo grupėje.

II. SIŪLOMI POLITIKOS POŽIŪRAI

13. Nors valstybės narės iš esmės pritarė direktyvos tikslui palengvinti civilinių bylų nagrinėjimą siekiant apsaugoti asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, teisę į saviraiškos laisvę ir žiniasklaidos laisvę, jie pažymėjo, jog reikia užtikrinti, kad kovos su SLAPP priemonėmis nebūtų užkertamas kelias teismams pateikti teisėtus ieškinius, nes tai pažeistų ieškovo teisę kreiptis į teismą.
14. Pirma, valstybės narės nurodė, kad direktyvoje numatytos procesinės apsaugos priemonės turėtų būti kruopščiai orientuotos ir atitiktų teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kad būtų pašalinta atsakovų, kuriuos šia direktyva siekiama apsaugoti, piktnaudžiavimo rizika. Antra, direktyvos tekste turėtų būti pabrėžta, kad teismas turi tinkamai išnagrinėti ieškinį prieš atmesdamas jį kaip akivaizdžiai nepagrįstą arba prieš patvirtindamas vieną iš pasiūlyme numatytų teisių gynimo priemonių, susijusių su piktnaudžiavimu teismo procesu. Valstybės narės nurodė, kad tiems, kurie tyčia skleidžia dezinformaciją vien tik siekdami pakenkti asmens reputacijai, apsauga pagal direktyvą neturėtų būti suteikiama.

15. Valstybės narės iš esmės palankiai įvertino pirmininkaujančios valstybės narės padarytus pasiūlymo teksto patobulinimus ir labiau subalansuotą požiūrį į atitinkamų pagrindinių teisių apsaugą. Vis dėlto kai kurios valstybės narės taip pat pabrėžė teisės į veiksmingą teisinės gynybos priemonę svarbą ir pakartojo, kad direktyvoje siūlomomis priemonėmis neturėtų būti piktnaudžiaujama ieškovų, siekiančių teisėtų reikalavimų, nenaudai.
16. Atsižvelgdama į principą, kad *nesusitarta dėl nieko, kol nesusitarta dėl visko*, pirmininkaujanti valstybė narė laikosi nuomonės, kad diskusijos politiniu lygmeniu palengvins būsimą su direktyva susijusį darbą.

Klausimas:

Atsižvelgiant į techniniu lygmeniu padarytą pažangą, ministrų prašoma pareikšti savo nuomonę dėl to, ar direktyvoje turėtų būti numatytos atitinkamos apsaugos priemonės nuo piktnaudžiavimo civiliniu procesu, kuomet siekiama užkirsti kelią visuomenės dalyvavimui ir žiniasklaidos laisvei bei pliuralizmui, juos apriboti arba bausti už juos, kartu užtikrinant, kad būtų išlaikyta veiksminga teisė kreiptis į teismą.
